

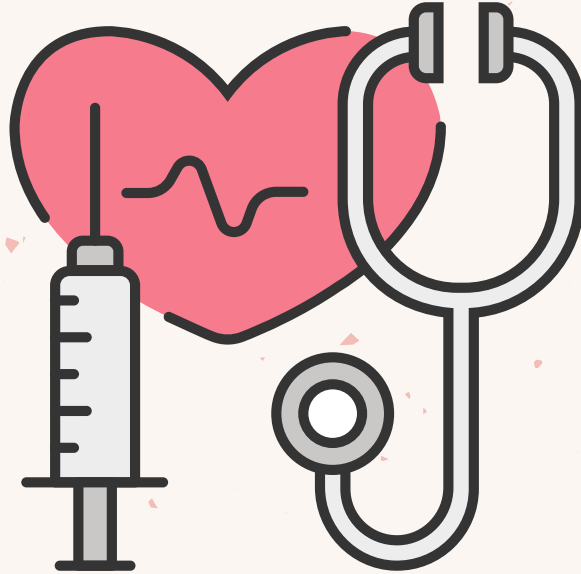

KADINLAR DA ORADAYDI!

ÇÖZÜMLEMELİ ÖYKÜLER

SAFİYE ALİ

Ziřan Seyis-Gölçin Dilek

www.kadinlardaoradaydi.com

Sevgili öğrenciler, aşağıda doktor Safiye Ali hakkında kısa bir öykü sunulmuştur. Öyküyü okuduktan sonra, son sayfada yer alan çalışma yaprağını kullanarak öykü çözümleme etkinliğini tamamlayabilirsiniz.

SAFİYE ALİ

“Ne zor şeymiş daha önce hiç örneği görülmemiş bir mesleği yapmanın hayalini kurmak? Örneği görülmemiş dediysem Sayın Mary Mills Patrick (Meri Mils Petrik), ülkemizde örneği görülmemiş, fakat diğer ülkelerde pek tabii kadın doktorlar bulunmakta! Ancak ülkemizde niçin kadınların tıp okumasına izin verilmiyor anlayamıyorum! Elbette edebiyattan, müzikten, başka diller öğrenmekten zevk alıyorum. Ama ben doktor olmak isterdim...”

. Mary Mills Patrick, Safiye'nin bu sözleri karşısında hem biraz şaşırmış hem de haklı bir isyanı dinlediğini kabullenircesine kafa sallamıştı. Ona şöyle yanıt verdi:

-Bugüne kadar Amerikan Kız Kolejine gelmiş, burada eğitim almış öğrencilerin arasında en iyilerinden birisin. Kolej bünyesinde kızların da eğitim alabileceği bir tıp okulu açmak için hazırlıklar yapıyoruz. Fakat bilmelisin ki bu güç bir istek olarak görülebilir ve zaman alabilir. Biraz beklemeni rica ediyorum.

Safiye okul müdürünün odasından çıkarken bu hayalinde hala son derece kararlıydı. Kolejden mezun olduğu 1916 yılında ülkesinde bir tıp fakültesi vardı elbette; ancak sadece erkekleri kabul eden! Kolejin en başarılı öğrencilerinden olmuştu. Eğitimleri anlayabilecek azmi ve kararlılığı da vardı; fakat fakültenin kapıları kadınlara kapalı olduğundan oraya başvuru dahi yapamazdı. Mary Mills Patrick her ne kadar ona umut verici konuşmuşsa da kaybedecek bir dakikası bile yoktu. Bir an önce doktor olmanın yolunu bulmalıydı. Okulunu AB derecesinde bitirmişti. Bu derece ona tıp eğitimi alacak özgüveni sağlıyordu. O yüzden aynı yıl mayıstaki bursluluk sınavlarına girecek, yurt dışında eğitim almak için bu sınavı kazanacaktı...

Çok geçmeden büyük sınav günü gelip çatmıştı. Safiye bu sınavdan emeklerinin karşılığını alarak ayrılacağını biliyordu. Düşündüğü gibi de olmuştu. Dönemin Eğitim Bakanlığı Safiye'yi Almanya Würzburg Üniversitesine tıp eğitimi almak için burslu gönderecekti. Safiye bu sonuç karşısında hem gururlu hem de çok sevinçliydi. İlerleyen günlerde Almanya'ya gitmek için hazırlıklarını sabırsızlıkla tamamladı. Artık gitme günü gelip çatmıştı. Yola koyuldu Almanya'ya gitti. Orada kalacağı yere yerleştikten sonra tıp eğitiminin ilk günü için okulun yolunu tutmuştu. Çok heyecanlıydı. Öte yandan içinde bir burukluk vardı. Kendi ülkesinde tıp fakültesi varken buraya gelmek zorunda kalmak onu içten içe üzmüştü. Ancak burada aldığı eğitimle ülkesine dönüp güzel işler yapacaktı.

Okuluna büyük bir hevesle devam eden Safiye gayreti ve çalışkanlığıyla dikkat çekiyordu. Almanca öğrenmenin yanı sıra derslerine büyük özen gösteriyor, aynı anda birçok işin üstesinden gelebiliyordu. Yarıyıl tatiliyle birlikte sınıf arkadaşları dinlenirken o yine boş durmuyor, okulunda fahri asistanlık yapıyordu. Öğleden sonralarını ise tarih ve felsefe dersleri olarak geçiriyordu.

Würzburg Üniversitesi

Yaşadığı bazı güçlükler de yok değildi. Ailesi aklından çıkmıyor, duyduğu özlemle mektuplar yazıyordu. Fakat Birinci Dünya Savaşı sürdüğünden bazen yollar kapanıyor, mektupları ailesine ulaşmıyordu. Milli Eğitim Bakanlığı yetkilileriyle de iletişim imkânları yine bu nedenle kesintiye uğruyordu. Safiye tüm bu güçlüklerle göğüs geriyor, Türk kadınına temsil ettiğini düşünerek onu yüceltmek istiyor ve bu görevi hakkıyla yerine getirmek için çok çalışıyordu. Almanya'ya savaşa rağmen doktor olma idealini gerçekleştirmek için gelen bu cesur kadının tek endişesi, savaş nedeniyle okulunu tamamlayamadan ülkesine geri dönmek zorunda kalma ihtimaliydi. Neyse ki bu endişesi boşa çıkmış tüm sınavları geçerek ülkesine diplomasıyla ve doktor unvanıyla dönebilmişti.

İstanbul'a döndüğünde doktor olarak çalışma hakkını kazanan Safiye bununla yetinmeyerek mesleğinde uzmanlaşma amacıyla yeniden Almanya'ya döndü. Eğitimini tamamlayarak ülkesine geri geldi ve 1923'te Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk kadın doktor olmayı başardı. Böylece Safiye, İstanbul'da bir muayenehane açtı. Kadın doktor öyle alışılmadık bir durumdu ki bir ticari belgede muayenehane sahibi Safiye Ali, "Safiye Ali Bey" olarak kayda geçirilmişti.

Gazeteye verilen ilanının ardından Safiye ilk hastalarını beklemeye başlamıştı. Henüz hiç hasta gelmemişti. Safiye yeterince tanınmadığını zamanla hastaların geleceğini düşünüyordu. Bir gün muayenehanesinin bulunduğu binaya girerken iyi giyimli birkaç kadının konuşmasına kulak misafiri oldu. Kadınlar ağır adımlarla yürürken bir taraftan da Safiye'nin muayenehanesini tanıtan levhaya bakarak konuşmaya devam ediyorlardı.

-Bu kadın doktor hakkında ne düşünüyorsunuz hanımlar? Bir kadın bu mesleği erkekler gibi iyi yapabilir mi? Ona güvenebilir miyiz? Bir diğeri:

-Evet, haklısın benim de tereddütlerim var. Bekleyip görelim.

Bu duydukları Safiye'yi düşündürmüştü. Kendileri de kadın olmalarına rağmen onun mesleki yeterliliğini sorguluyorlardı. Oysa kariyeri uğruna onca çaba harcamış ve Almanya'daki eğitimini sürdürürken Türk kadınlarını en iyi şekilde temsil etmek için de çok çalışmıştı. Kadınların ve diğer insanların görüşlerini değiştirmek için kendisini zorlu bir yol beklediğini şimdiden görebiliyordu. Meslek sahibi kadın sayısı arttıkça, mesleklerinde başarı kazandıkça, eğitim imkânlarına daha fazla eriştikçe kadınlar kendilerine ve diğer kadınlara güvenmeyi öğreneceklerdi. Doktorluğunun yanında kadınların ilerlemesi için de çalışacak olan Safiye tüm bunların farkındaydı.

Safiye Ali Süt Damlasında

Safiye'nin muayenehanesi yavaş yavaş misafirlerini ağırlamaya başlamıştı. Ertesi gün muayeneye gelen yoksul kadınlar onu çok sevmiş, hatta zamanla onu bir dert ortağı olarak benimsemişlerdi. Safiye bu kadınların yaşadığı sorunları öğrendikçe, annelik deneyimlerini gördükçe onlara yardımcı olmak gerektiğini düşünüyordu. Bunları düşünedursun bir hastası daha odaya muayene olmak için girmişti.

Muayene bittikten sonra ödemesi gereken ücretten daha azını uzattı. Safiye itiraz ettikçe hasta düşük ücret ödemekte ısrar ediyordu. Safiye bu durumla ilk kez karşılaşmıyordu. Daha önce de kadın olduğu için düşük ücret ödemek isteyenleri görmüştü. "Ne olacak kadın doktordur, az da versek olur" diyorlardı. Safiye'nin bunu kabul etmesi mümkün değildi. Şöyle yanıt verdi: "Eğer hâliniz vaktiniz yerinde değilse parasız bir şekilde sizi tedavi edebilirim; fakat uygun olduğu takdirde kendi seviyemdeki her meslektaşımın aynı ücreti talep ediyorum."

Safiye'nin cinsiyetinden dolayı baş etmesi gereken bir konu daha gün yüzüne çıkmıştı. Kadın doktoru kabullenen hastalar bu defa da kadın olduğu için eşit işe eşit ücret vermeyi gereksiz görüyorlardı. Yani ona, erkek doktorlara ödedikleri ücretten daha azını ödemek istiyorlardı. Safiye bu durumun üstesinden de zamanla gelmeliydi.

Safiye Ali, Besim Ömer ve Akil Muhtar

Safiye artık iyice tanınmış, tercih edilen bir doktor olmuştu. Muayenehanesi dışında bazı kurumların da doktorluğunu yapıyor, mezun olduğu kolejinde tıp bölümünde dersler veriyordu. Ancak bu süreç boyunca Safiye'nin yaşadıkları, hala yaptıklarının yetersiz olduğunu hissettiriyordu. Toplum için de çalışmak gerekliydi. Çocuklarını bilimsellikten uzak, yanlış uygulamalarla büyötmeye çalışan kadınların bilinçli birer ebeveyn olmaları sağlanabilirdi. Nereden başlamalıydı? Safiye bunun cevabını çoktan bulmuştu. Memleketinde çocuk sağlığı ihmal edilen bir konuydu. Hemen kolları sıvadı, hedefi belliydi: çocukları tedavi ederken, diğer taraftan çocuk sağlığını korumak ve anneleri bu konuda eğitmek. Anne-çocuk sağlığı alanında çalışmalar yapabiliirdi. Özellikle yoksul çocuklara ve ailelerine destek olmak gerekiyordu. Çeşitli yardım kurumlarından sonra bu hedefine ulaşmak için Süt Damlasında çalışmaya başladı. Gönüllü yaptığı çalışmalar kurumu geliştirdi, hatta buraya müdür oldu. Onun yöneticiliğinde Süt Damlası çocuk bakımı ve sağlığı konusunda en önemli kuruluşlardan biri hâline geldi.

Safiye annelerin çocuklarına içirmesi için pastörize, temiz süt sağlıyordu. Çocuklar böylece mikroplu süt içmekten kurtuldular. Anneler onların gelişip büyümesi için gerekli önlemleri öğreniyor, tedaviye gereksinimi olanlar tedavi ettiriliyor, ihtiyaç sahiplerine yardımlar yapılıyordu. Hastabakıcıları da evlere gönderiyor, çocukların durumlarını takip ediyordu. Safiye her gün durmadan anneler ve bebekler için çalışıyor, halk sağlığı için üstün bir çaba sarf ediyordu. Anneler de onunla uyum içinde çalışıyorlardı. Böylece modern, bilimsel yöntemlerle bakılan birçok bebek kısa zamanda sağlığına kavuşmuş veya hastalıklara karşı bünyeleri güçlenmişti. Bu durumdan insanlar son derece memnundular. Safiye Ali artık çok tanınan,rağbet edilen, sevilen, saygın bir doktordu. Mesleki kariyerinde yükseklerle tırmanmıştı. Basın ondan övgüyle söz ediyor, Süt Damlasındaki çalışmalarını haber yapıyordu.

Ancak beklenmedik bir olay gerçekleşmişti. Safiye'yi destekleyen ve takdir eden erkek meslektaşları olduğu gibi onu çekemeyen bazı erkek meslektaşları da vardı. Kurumu bu denli geliştirmesini ve tanıtmasını kıskanmış olacaktı ki Süt Damlasında süt hırsızlığı olduğunu iddia ederek Safiye Ali'yi suçlamışlardı. Konu araştırılmış ve bu iddianın doğru olmadığı anlaşılmıştı. Konuyu bilenler ve Safiye'ye göre, bunu bazı erkek meslektaşları bir kadının kendilerinden daha iyi olabileceğini kabullenemedikleri için yapmışlardı. Güçlü ve mücadeleci bir kadın olan Safiye bu rekabetle başa çıkabiliirdi. Ancak kendisine yöneltilen ağır suçlamaya tahammül edemezdi ve istifasını verdi. Bu duruma hastalarının yanı sıra çocuklarına ve kendilerine onca emek verdiği kadınlar da kayıtsız kalmamıştı. Anneler çocuklarını göstererek ağlıyor, bir ağızdan yalvarıyorlardı:

-“Yapmayın nolur! Bizi bırakmayın.” Doktorlarının istifasını geri çekmesi için çaresizlik içinde bağırlıyorlar, Safiye’yi ikna etmeye çalışıyorlardı. Bir süre sonra Safiye Ali’nin evine gelmişlerdi. Safiye kadınların bu durumuna çok üzölmüştü. Şöyle dedi:

-“Hanımlar böyle bir asılsız iddia ile karşılaştığım bu yerde maalesef devam etmem mümkün değildir; fakat her zaman çocuklarınıza yardım etmeye hazırım.” Kadınlar onun bu sözlerinin ardından teşekkür ederek üzgün bir şekilde dağıldılar.

Safiye Hanım onlar için bulunmaz bir nimetti. Safiye ertesi gün gazetelerde bu olayın birçok yansımasını görmüşü. Neredeyse hepsi Safiye’ye destek mesajı niteliğinde haberler yayımlamıştı. Safiye bundan sonraki süreçte Türk kadınlarının haklarını savunmak için çok çalışacaktı. Kadın Birliğı üyesi olarak kadınların her alanda ilerlemesi için konferanslara katıldı. Çeşitli ölkelerde yapılan bilimsel toplantılara Türk kadın doktor olarak katılan tek kişiydi. Oralarda diğör ölkelerden gelen kadınlarla birlikte birçok alanda tartışmalara katıldı. Bundan sonra da hiç durmayacak, kadınların haklarını her alanda savunacak, halk sağlığı için çalışacak, mesleğini başarıyla sürdürecektir, Türk kadınlarına öncölük etmeye devam edecekti.

Safiye Ali

ÖYKÜ ÇÖZÜMLEME ETKİNLİĞİ: SAFİYE ALİ

Düşünsel Boyut

- 1.Safiye Ali doktor olmaya karar verdiğinde nasıl bir engelle karşılaşmıştır? Bu engel karşısında nasıl bir yol izlemiştir?
- 2.Safiye Ali'nin eğitim yaşantısı hakkında neler söyleyebilirsiniz?
- 3.Safiye Ali meslek yaşamı boyunca ne gibi çalışmalar yürütmüştür? Onun bu çalışmaları topluma nasıl bir katkıda bulunmuştur?
- 4.Safiye Ali'nin yaptığı çalışmaları nasıl değerlendirirsiniz?

Cevaplar

ÖYKÜ ÇÖZÜMLEME ETKİNLİĞİ: SAFİYE ALİ

Etik Boyut

- 1.O yıllarda kadınların tıp fakültesine alınmaması ve bu eğitime ancak yurt dışında erişebilmelerini nasıl yorumlarsınız?
- 2.Bazı insanların ve hastalarının bir kadın doktor olarak Safiye Ali'ye yönelik tutumlarını nasıl değerlendirirsiniz? Kadın olduğu için mesleki yeterliliğinin sorgulanması ve kendisine daha az ücret ödenmek istenmesinin nedenleri ne olabilir?
- 3.Metinden hareketle sizce başka nerelerde cinsiyetinden dolayı Safiye Ali'nin haksızlığa uğradığı söylenebilir?

Cevaplar

ÖYKÜ ÇÖZÜMLEME ETKİNLİĞİ: SAFİYE ALİ

Empatik Boyut

- 1.Safiye Ali'nin yerinde olsaydınız istediğiniz mesleği yapmak için nasıl bir mücadele verirdiniz? Açıklayınız.
- 2.Çalıştığınız meslekte cinsiyetinizden dolayı size aynı işi yaptığınız meslektaşlarınızdan daha az ücret ödenmek istenseydi neler hissederdiniz? Böyle bir durumun üstesinden nasıl gelirdiniz?
- 3.Safiye Ali başarılarını çekemeyen bazı erkek meslektaşlarının suçlamasıyla karşılaşınca neler hissetmiş olabilir? Böyle bir durumla siz karşılaşmış olsaydınız neler yapardınız?

Cevaplar

KAYNAKÇA

- Çolak, G. ve Uçan, L. (2018). *II. Meşrutiyet'ten Cumhuriyet'e basında kadın öncüler*. İstanbul: Heyamola.
- Hayatta muvaffak olmuş Türk kadınları: 3- İlk kadın doktorumuz Safiye Ali Hanım. (1928). *Resimli Ay*, 4 (11-47), 12-13, 40.
- Toros, T. (1993). Dr. Safiye Ali. *Skylife*, 123, 52-56.
- Yıldırım, N. (2011). *Türkiye'nin İlk Kadın Doktoru: Safiye Ali*. İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları.